

Jan Mikula, Nina Müllerová

Prevence dekubitů

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Mgr. Jan Mikula, Bc. Nina Müllerová

PREVENCE DEKUBITŮ

Pořadatel díla:

Mgr. Jan Mikula

Recenze:

Zdeňka Faltýnková

© Grada Publishing, a.s., 2008

Cover Photo © Allphoto, 2008

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 3415. publikaci

Odpovědná redaktorka PhDr. Alena Palčová

Sazba a zlom Vladimír Vašek

Počet stran 96 + 8 stran bar. přílohy

Vydání první, Praha 2008

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

Názvy produktů, firem apod. použité v této knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění ale nevyplývají pro autory ani pro nakladatelství žádné právní důsledky.

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha ani její část nesmějí být žádným způsobem reprodukovány, ukládány či rozšiřovány bez písemného souhlasu nakladatelství.

ISBN 978-80-247-2043-2 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-6397-2 (elektronická verze ve formátu PDF)

© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Úvod	7
1 Co je to dekubit	9
1.1 Kůže	9
1.2 Definice	10
1.3 Mechanismus vzniku	11
1.4 Zevní faktory ovlivňující vznik dekubitů	12
1.5 Vnitřní faktory ovlivňující vznik dekubitů	14
1.6 Rizikové faktory způsobené změněným zdravotním stavem	16
1.7 Hodnocení rizika vzniku dekubitů	18
1.8 Klasifikace dekubitů	21
1.9 Výskyt dekubitů	22
1.10 Infekce	23
2 Preventivní opatření proti vzniku dekubitů	25
2.1 Snížení tlaku na tkáň pacienta.	25
2.1.1 Polohování	26
2.1.2 Polohování pacientů po CMP podle Bobath konceptu	30
2.1.3 Polohování celkově ochrnutých	37
2.1.4 Antidekubitní matrace	39
2.1.5 Biomechanika pasivních antidekubitních matrací.	41
2.1.6 Biomechanika aktivních antidekubitních matrací	42
2.1.7 Antidekubitní matrace – shrnutí	51
2.2 Blokování zevních mechanických vlivů	51
2.3 Hygiena	52
2.4 Normalizace celkového stavu	53
2.5 Péče o pacienty celkově ochrnuté a v bezvědomí.	54
2.6 Organizace prevence vzniku dekubitů ve zdravotnickém zařízení	56
2.6.1 Zavedení programu ošetrovatelské péče v oblasti výskytu dekubitů	60

2.6.2	Možnosti využití PC ke sledování prevalence dekubitů jako indikátoru kvality ošetrovatelské péče	72
3	Ekonomika zvládání dekubitů	77
3.1	Finanční náklady spojené s dekubity	77
3.2	Výběr vhodné matrace a pomůcek	79
4	Léčba dekubitů	81
	Zkratky	85
	Literatura	87
	Příloha	91

Úvod

Autor předložené knihy, ač vystudovaný fyzioterapeut, zastupuje již několik let firmu, která se věnuje distribuci antidekubitních matrací, polohovacích lůžek a dalších polohovacích pomůcek napomáhajících prevenci vzniku dekubitů a usnadňujících těžkou práci především sestrám. Zkušenosti a poznatky z každodenní praxe jej tudíž motivovaly k sepsání textu s názvem „Prevence dekubitů“, kterým chce ošetrovatelskému personálu přiblížit především možnosti zdravotnické techniky, usnadňující péči o pacienty/klienty ohrožené vznikem dekubitů a ochranu svého zdraví. Téma dekubitů (proleženin a prosezenin) je stále aktuální vzhledem k přežívání stále více pacientů po těžkých kraniotraumatech i po vysokých míšních lézích.

Cílovou skupinou, pro kterou je kniha určena, jsou především zdravotní sestry z různých zdravotnických zařízení od urgentní péče přes péči nemocniční až po LDN, domovy důchodců a v neposlední řadě pro sestry domácí péče. Užitečnou bude jistě pro ošetřovatele i laiky, kteří se do role ošetřovatelů dostali.

Práce autorů Mgr. Jana Mikuly a Bc. Niny Müllerové seznamuje čtenáře s příčinami a důsledky vzniku dekubitů a především s prostředky, jak jim předcházet. Proto jsou kapitoly o antidekubitních matracích a o organizaci prevence vzniku dekubitů ve zdravotnických zařízeních mnohem obsáhlejší než kapitoly ostatní.

Práce je čtivá, s logickým řazením kapitol, psaná dobrým jazykem, srozumitelným i laikům. Literární zdroje i informace z internetu jsou dostatečné a cíleně vybrané.

Zdeňka Faltýnková
vedoucí fyzioterapie a ergoterapie
Centrum Paraple – Svaz paraplegiků

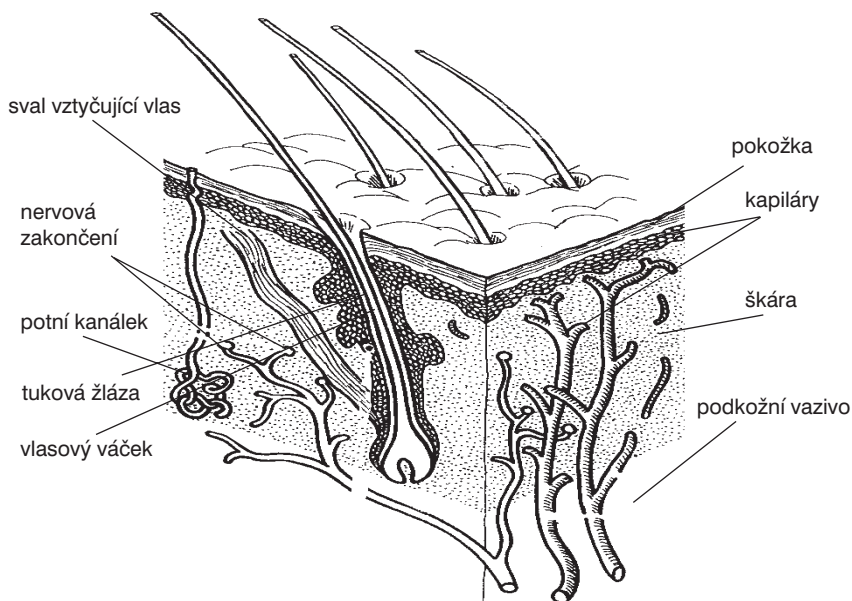
1 Co je to dekubit

1.1 Kůže

Kůže (cutis, derma) pokrývá tělo a odděluje tak vnitřní prostředí organismu od zevního. Kůže je největší orgán těla, u dospělého člověka pokrývá plochu 1,1–1,85 m a představuje až 12 % tělesné váhy [1]. Přijímá třetinu objemu cirkulující krve. Krevní cévy zásobují kůži živinami a kyslíkem, lymfatické cévy pomáhají odvádět metabolity a udržují správnou rovnováhu tekutin.

■ Anatomie kůže (obr. 1)

- **Pokožka** (epidermis) je tvořena mnohvrstevným, dlaždicovitým epitelem, jehož nejsvrchnější buňky stále rohovatějí, odumírají a odlupují se. Buňky hlubších vrstev se naopak stále dělí a vytlačují starší buňky k povrchu.

Obr. 1 Anatomie kůže

- **Škára** (korium) je pevná a pružná vazivová vrstva kůže. Proti pokožce vysílá četné výběžky, ve kterých jsou kapilární sítě a nervová zakončení.
- **Podkožní vazivo** (tela subcutanea) je uloženo pod škárou a je v různých místech více či méně bohaté na tuk. Nacházejí se v něm **tělíska Vater-Paciniho**, která jsou receptory cití tlaku a tahu. Řídké podkožní vazivo umožňuje značnou pohyblivost kůže na některých částech těla, např. na krku a čele.

■ Funkce kůže

- **Ochrana těla** proti vniknutí bakterií a virů, chemickým a mechanickým poškozením, před dehydratací a před UV zářením.
- **Udržování stálé tělesné teploty** vylučováním potu, vazokonstrikcí nebo vazodilatací cév a poskytuje izolaci prostřednictvím tukové vrstvy a ochlupení.
- **Smyslové funkce** – v kůži jsou receptory vnímající mechanické, tepelné a bolestivé počitky.
- **Skladovací funkce** – v podkožním vazivu je uložen tuk sloužící jako zásoba energie. Jsou zde uloženy vitaminy rozpustné v tucích.
- **Metabolismus** – kůže umí syntetizovat vitamin D a melanin.
- **Vylučovací funkce** je zabezpečena potními a mazovými žlázami. Pot a maz chrání kůži, přičemž pot má slabé dezinfekční účinky.
- **Resorpční funkce** zdravé, neporušené kůže je velice malá. Poškozená kůže má však velké resorpční schopnosti a organismus může být zaplaven mikroorganizmy, které narušují stálost vnitřního prostředí [9].

1.2 Definice

Dekubity (proleženiny, prosezeniny, tlakové léze, vředy) **jsou rány vyvolané tlakem**. Velikost dekubitu je dána vzájemným působením intenzity tlaku, dobou působení tlaku, celkovým stavem nemocného a zevními podmínkami.

■ Existuje celá řada dalších definic dekubitů

- Dekubit je oblast lokalizovaného poškození kůže a pod ní uložených tkání způsobeného tlakem, střihovým namáháním, třením nebo kombinací těchto faktorů [2].
- Dekubit je jakákoliv léze zapříčiněná monotónním tlakovým zatížením s následným poškozením přiléhajících tkání [3].